

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

10. Secunda Præceptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Secunda Præceptio.

INTER duas opiniones ea est præferenda, quæ in legis, & iuris sensu, & intelligentia magis innititur, aut quæ consuetudine, & vfu recepto magis comprobatur.

Primò est animaduertendum, contra legem diuinam, vel naturalem conscientias hominum ligandi vim non habere humanam consuetudinem, vt est res comperta apud omnes.

Secundò, Consuetudinem humanam receptã, & approbatam habere vim, & auctoritatem legis, & proinde vim obstringendi conscientias, & extoto, vel ex parte leges humanas, ciuiles, siue canonicas abrogandi.

Tertio, Consuetudinem tunc haberi tanquam receptam & approbatam, quã lo tacito quodam rotius Reipublicæ, vel maioris partis consensu est confirmata: tunc autem censetur tacitus huiusmodi consensus adesse, quando cõsuetudo nota est, & cum eam negligentes qui poenis debitæ puniri commodè possent, permittuntur impunè: aut quando totus populus maioruè pars legẽ latam non seruant. Item consuetudo etiam contra canones vfu receptã, & approbata exiltimatur, quãdo legitima præscriptione temporis munita, & confirmata est: de quibus omnibus dicam in quinto libro, in quo de legib⁹ disputabo. Hinc est, vt multa in ieiuniorum diebus sint consuetudine abrogata: multa ex officijs clericorum Ecclesiasticis detracta: multa contra canones, & leges inducta. His præmissis, ex dicta Regula perspicitur quid sit dicendum cum controuersa esse soleat in multis, num in eadem Ecclesia, vbi gratia, possit quis simul dignitatem, vt vocant, & canonicatum habere; alij afferentibus non posse, quoniam plura beneficia, & præsertim sub eodem tecto, hoc est, in eadem Ecclesia simul quempiam habere, non solum est iure canonico interdictum, sed etiam naturali damnatum; alijs contra affirmantibus posse, eo quod sit vfu, & cõsuetudine receptum. Iuxta propositam igitur Regulam secundam verius apparet, id posse iura conscientia fieri, vbiunque fuerit in more positum, vt est in Gallia, Hispania, & Germania. Obijcies, Consuetudinem vim nullam habere contra legem naturalem. At iure naturali damnatum esse videtur, vt quis plura beneficia, quorum alterum sufficit ad vitam, simul habeat. Respondet, Non semper iure naturali esse damnatum aliquid plura beneficia simul possidere, nisi quãdo sine iusta causa id fit: neq; enim ratio naturalis prohibet in vniuersum quempiam in eadẽ Ecclesia dignitatem simul, & Canonicatum habere, vt inferius docebo. Item valet consuetudo, qua ijs, qui beneficia simplicia possident, si Canonicatus, aut Portiones non sint, à suis Ecclesijs abfint, & per alios in sui locum substitutos inferuiant, quamuis communi canonico iure in Ecclesijs, in quibus clerici beneficia habet, commorari debeant, vt per se ipsi suum munus, & officium exsequantur. Præterea ob hanc regulam mihi admodum displicet ex parte opinio Soti, assertis, Sanctos cœli ciues qui sunt foelicitatem, & vitã

æternam

Glossa in
cap. si quis
32. qua. 7.
Turrecr.
33. qua. 5. in
summ. q. 2.
vno. 11.

Richard. 3.
d. 2. ar. 2.
q. 1. ad 1.
Durand. 10
4. d. 10. q. 1.
nu. 19 Gab.
bri in can.
Missæ Lec.
53. Abule.
in Parado.
cap. 40.
Syno. Tri.
den. in sess.
13. cap. 5.

Plin. li. 19.
ca. 1. & lib.
20. cap. 23.

Tab. Mis.
sa. quest. 9.
Arm. Mis.
a. nu. 6.

scientibus contrahi prohibeat, eosque ad matrimonia quomodocunque contrahenda inhabiles auctoritate nostra declares, & tam locorum Ordinarijs, ne huiusmodi coniunctiones de cætero fieri quoquo modo permittant, interdicat; quãm eos etiam qui sic de facto contraxerint, separari cures: & matrimonia ipsa sic de facto contracta, nulla, irrita, & inualida esse decernas. Eos etiam qui sic iam de facto contraxerunt, si apparet, illos non vt castè simul viuant contraxisse, sed a cõtibus carnalibus, & libidinosi operam dare, simulue in vno eodemue lecto cum prædictis mulieribus dormire conuincantur, omninò similiter separari cures. Sic Pontifex, qui ad Nuncium suum Apostolicum in Hispania commorantem diploma misit. Item inter Philosophos, & Medicos controuersa est, num sanguis sit pars animalis viuens & animata. Quidam enim affirmant, alij dissentunt. Enimuerò quicquid sit de hac controuersa, certissimum, & verissimum est in Theologia, sanguinem in Christo esse assumptum ad hypostasis, & personæ diuinæ vnitatem: quamuis Richardus, Durandus, Gabriel, & Abulensis id negare videantur. Sed fortassis intelligunt, aliquid sanguinem Christi Domini effusum in terris cum passus est mortem, non fuisse resumptum, cum surrexit à mortuis, quia non fuerat cum diuinitate coniunctus. Quicquid sit, illud est exploratum, & certum, quod definit Synodus Tridentina his verbis: Statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, verumque eius sanguinem sub panis, & vini specie vnã cum ipsius anima, & diuinitate existere: sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub specie vini ex vi verborum: ipsam autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamque sub vtroque vniuersalis illius conuexionis & concomitantie, qua partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius mortuus, inter se copulantur. Sic ibi. Et licet in quæstionem vocetur, num sanguis animalis sit viuens, & animatus: pro certo tamen apud Philosophos & Medicos habetur, partem esse necessariam ad constitutionem & vitam animalis; ac ideo tanquam talis in Christo, est hypostasi, & personæ diuinæ coniunctus. Res est controuersa, & dubia, an oleum ex iunipero, vel lino, vel amygdalis, vel pisce Balæna expressum, siue collectum, sit verè, & propriè oleum, & an sit eiusdem naturæ, cuius est oleum oliuarum: Sed siue hoc, siue illud in quæstione physica dicamus, cõstat inter omnes Chrisma, Confirmationis materiam, esse debere ex oleo oliuarum. Postremò omnes ferè Philosophi Linum à Cannabi specie distinguunt & aiunt, Linum esse herbam nocissimam, quæ in lanæ mollitiem contusa, nerur in vsum vestium intimarum. Plinius ait Cannabim esse fruticem, & in lanæ quoque mollitiem contundi, & neri in vsum chordarum, finium, reti, & vestium. Et tamen id quod statutum est. c. Confulto. de Confec. Dist. 1. Vt sacrificium altaris non in serico pãno, aut in tincto quis faciat, sed in puro lino. Tabiensis, & Armilla sic interpretantur, vt appellatione Lini Cannabim etiam intelligant. immò Plinius ex gossipio Lina Xylina confici testatur.

Sot. 4. dist.
45. q. 3. m.
2. ad 1. p. 1.

æternam adepti, non orare pro ijs, quorum errata leuia, & pœnæ criminū igne purgatorio mūdantur: nam vsus, & mos Ecclesiæ oppositū docet; precari etenim Ecclesia eos sanctos cœli ciues, solet hoc modo: Sancte Michael ora pro eo: Sancte Petre ora pro eo: Sancte Paule ora pro eo. S. Tho. 4. d. 45. q. 3. art. 3. ad 6. Concedit quidem Sanctos cœli incolas orare pro ijs, quorum peccata igne purgatorio expiantur, sed orare impetrando non satisfaciendo pro ipsis more viuientium, qui suis precibus pro mortuis satisfaciūt, & hoc puto Sotum docere voluisse. Nam eo loco ille sui magistri S. Thomæ sententiam exponerat, unde nihil aliud significare voluit, nisi id ipsum, quod S. Thomas docuerat, eos non more viuientium satisfaciendo, sed impetrando orare. Item omnes ferè Summistæ docent in die natali Domini tria Missarum sacrificia, quæ iure communi de more offeruntur, non esse noctū ante lucem diurnam faciendā. Angelus, Rosella, Syluester, Tabienfis, Astensis, Armilla, Nauarrus. Cæterum si huiusmodi opinionem sequeremur, damnare oporteret sacerdotes, qui ea nocte de more in prouincia, vel patria, vel regione cōmuniter recepto, ante lucem diurnam, ter aut saltem bis facris operantur. Quare huic nihil obstat opinio, quæ tradit tria illa Missarum sacrificia fieri ante lucem posse, quia hoc est more positum. Nec impedit quod obijcitur ex Glossa in ca. Consuluiti, de celebrat. Missarum, & in cap. Noctē. de consec. dist. 1. ea tria sacrificia ita fieri, & offerri debere, vt primum statim post mediam noctem, secundū in aurora, tertium exortō iam sole offeratur: nā facile respōdetur hoc esse ex vetere Ecclesiarum more, & communi iure, cui tamen videtur esse derogatum per consuetudinem vsu receptam. Ex quo efficitur, vt mos, & ius antiquum nouæ consuetudini cedat, vbicunq; ea fuerit vtiuntur moribus approbata. Non secus in dubium etiam reuocant Doctores, an Parochus possit indulgentiæ beneficiū facultatem dare sibi subdito, ne die constituto ab Ecclesia ieiunium seruet, aut vt opus seruire in die festo, & sacro faciat, quibusdam asserentibus penes Parochum hoc iuris, & auctoritatis non esse, sed solum penes Episcopum; ea vna ratione permotis, quod per indulgentiam legem communem relaxare, aut aliquid ab ea soluere, est actus iurisdictionis ad forum exterius pertinentis, quam Parochus nō habet; alijs verò affirmantibus posse Parochum id beneficij conferre, quia hoc est consuetudine receptum: at consuetudine, aut præscriptione potest quis iurisdictionem acquirere: & horum opinio videtur mihi longè probabilior, ac verior. **Sed est animaduertendum** id licere Parochis facere in eo casu, in quo id posset Episcopus, & cum ad eum facilis nō pateret accessus, & ad tempus, non in perpetuum: nam ob hanc difficultatem ad tempus Episcopū adeundi, videtur consuetudine esse introductum, vt id officij genus Parochus præstare possit. **Præterea** quidam aiunt iure communi omnes ordines Ecclesiasticos, etiam minores esse per temporum interualla conferēdos, ita duo pluresuē eodem die dari nequeant: quoniam in cap. in singulis, & c. quicunq; d. 77. constitutum est, vt per temporum interstitia cō-

ferantur, quod synodus Tridentina renouauit Sess. 2. 3. cap. 11. de reformat. Alij tamen sentiunt quatuor Minores eodem die ab Episcopo potest tūc etiam iure communi conferri. Sic Glossa in cap. de eo. de temporibus. ordina. verb. minores, & c. cum. ff. de eo qui ordinem furtiuē. Sic etiam Goffredus quē citat Syluest. Ordo. 2. quæstio. 7. Sed iure communi id vetitum sit, siue secus, saltem vt docent Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, & Abbas. c. de eo. de tempo. ordin. id tura conscientia face-re potest Episcopus, quando canon Concilij Tridentini de interstitijs seruandis, iusta de causa, & legitima relaxatur, & quia hoc est more, & consuetudine receptum. Et certè vbicunq; id fuerit in more positum post Concilium Tridentinū dubitandum non est, quin eodem die tradi, & dari queant. Ius enim commune potest hac in re consuetudine abrogari, & idem dicendum est de consuetudine si recepta fuerit, vt eodem die prima clericorum tonsura, & quatuor minores ordines conferantur, vt testatur Syll. Ordo. 2. q. 7. Inter Doctores quoque in controuersiam vocatur, An damnatis ad mortem possit iuste Eucharistia denegari, qua in re quæstio alia admiscetur, An extremo vitæ tempore Eucharistiam suscipere diuino, an tantum canonico iure cogamur. Dux enim circa hoc sunt opiniones, vna eorum qui afferunt, solum eam percipi oportere Ecclesiastico præcepto, & est Alexandri, Sancti Thomæ, Bonauenturæ, Gabrielis, Syluestri, & aliorum. Altera opinio est affirmantium eam sumere iuris diuini præcepto quemque debere. Sic dur. 4. d. 9. quæstio. 2. numer. 7. Petrus Sor. de institut. Sacror. tract. de Eucha. lect. 9. Dominicus Sotus 4. d. 22. quæstio. 1. art. 11. Victo. in sum. de sacra. num. 85. Ex his opinionibus factum est, vt quidā docuerint damnatis ad mortem Eucharistiam nulla consuetudine denegari posse; quod sensit Sotus, quia eam iuris diuini præcepto percipere nos oportet. Sed contra ius diuinum nullæ consuetudo humana vim habet, ergo nusquam potest consuetudine introduci, ad mortem damnato Eucharistia denegetur. Alij verò existimant, huiusmodi consuetudinem vbicunq; ea fuerit recepta, & approbata, corruptelam non esse, sed tuta conscientia tanquam vim habentem posse seruari: quia sæpè vsu venit, vt reus ob delicti atrocitatem sit allegandus ad palam, vel gladio ingulandus, vel igni exurendus, nec possit commodè mortis pœna in aliud tempus differri, & Eucharistiam conferre ei, qui statim patibulo affigi, vel igne cremari debet, non videtur vlla ratione nocere. Profectò quicquid opinentur auctores in hac materia, non est facile consuetudo, vbi recepta fuerit condemnanda, nec iuri diuino videtur esse contraria, vt suo loco dicemus; nec item tam facili negotio Eucharistia videtur esse damnatis ad mortem deneganda. Non enim arbitror cōsuetudinem esse introductam, vt facile in quibuscunq; delictis, & criminibus damnati ad mortem hoc tam salutari sacramento priuarentur: Sed potius videtur esse nimia Iudicum hac in parte seueritas, abusu potius, quam iusto ac pio more firmata. Docet Nauar. tom. 2. consil. tit. de penit. & rem. consil. 16. quæstio. 2. numero 12. damnato ad mortem ieiunio iure posse Eucharistiam ministrari ante quatuor,

vel tres horas, immò etiam ante vnam horam. Ego seruandum existimo, quod Pius V. in hac parte constituisse fertur. Pari ratione amplectenda est sententia asserentium, in ieiuniorum diebus fas nobis esse capere refectiunculam vespertinam, quamuis eam somni gratia sumere necesse non sit, eo quod consuetudine receptum est ea in vniuersum vti, tamen ad somnum capiendù illa non egeamus: & sicut mos, & vsus communis eã generaliter introduxit in omnib⁹ ieiuniorù diebus; sic etiam in more positum est, vt refectiunculam paulò maiorem solito sumamus in perugilio Natalis Domini. Eodem pacto probanda est Soti, & Maioris opinio dicentium, cuique sacerdoti fas esse sacrificium facere priuatim in die coenę Domini, itidem etiam in sabbato, quod proximè Pascha antecedit, legitimo superioris consensu. *Sot. 4. d. 13. q. 2. art. 2. ad 2. ait, in Sabbato sancto consensu superioris potest licitè Sacerdos sacrificare priuatim. Mai. 4. d. 12. q. 5. §. dubitatur. in die, inquit Parasceues sacrificari non potest: quælibet alia dies apta est ad sacrificium faciendum: nam licet quidam opinentur id fieri iure non posse, quia tamen consuetudo est alicubi recepta, vt etiam eo die post Missæ sacrificium publica, & solenni celebritate, & ritu factum, priuatim sacerdos superioris consensu, & iusta aliqua de causa id exigente rem diuinam faciat, non est condemnanda vbiunque fuerit vsu recepta. Ex his perspicuum etiam est, quid dici possit ad eam quæstionem, An vestigal siue gabelam, vt vulgò vocant, liceat exigere ex rebus, quæ sunt ad vitæ vsus necessaria. Nam si Summistas consulamus, omnium ferè est consentiens opinio, id nõ licere, quia aperte iure ciuili communi interdictum sit. Cæterùm consuetudine receptum est, vt in multis prouincijs, aut oppidis, & locis ex huiusmodi rebus, quæ nobis sunt vsui, certa aliqua pensio exigatur, & soluat. Aliquorum item est opinio. Ecclesiarum Antistites, & alios Principes peccare, si concedant in locis sibi subiectis, vt Iudæi vsuras à Christianis exigant, & accipiant. Si statuta condant, vt vsuræ Iudæis à Christianis promissæ soluantur, aut ne solutæ repetantur in iudicio: quia iure naturali, & diuino & Canonico in Cle. 1. de vsur. damnantur: ita opinantur Syluester. *vsura. 9. quæstio. 22. Angel. vsura. 2. quæst. 14. Armi. vsura. num. 54.* Alij contra, nimirum Bart. Paulus, Ancha. Alex. Imolenis, quos citant Syluester, & Angelus in Cle. 1. de vsuris, excommunicatio fertur in Principes, Dominos, & Respublicas, statuta vsuras approbantia, aut permissentia condentes, putant eos in hac parte minimè peccare, si solum impune permittant. Nam aliud est statuta condere approbantia, vel permissentia vsuras, vt iure concessas, nimirum præcipiendo, vt vsuræ tanquam iuste soluantur, aut impediendo ne solutæ restituantur: nam hæc omnia naturali, & diuino iure prohibentur, nec vlla consuetudine abrogari queunt. Aliud verò est statuta decernere, ne Iudæi immoderatas vsuras exigant, vt ipsi itidem certam quantitatem vsuræ, & non ea maiorem exposcant, vel accipiant, & hoc est, quod alicubi Iudæis Principes permittunt, nec videtur esse antedicta Clementina damnatum, vt Syluester, ex*

Alexand.
de Neno.
consil. 100.
num. 9. &
nu. 13. &
consil. 101.
num. 14.

Laurentio Rudolpho & Panormitano tradidit. Item aliud est pœnis non pletere Iudæos accipientes vsuras, Aliud verò est constituere legem qua vsuræ approbentur, vel aliqua ratione concedi videantur: hoc enim est naturali iure damnatum. Illud verò damnandum non est vbiunque fuerit vsu receptum ad euitandum grauius malum, vel aliquod bonum inde prouenturum, tuendum, vt docet Iulius Clarius *lib. 5. recep. sentent. in practi. crimin. verbo. vsura num. 7.* Præterea licet in Clementina paulò ante producta cautum sit, ne leges, aut statuta ponantur, quibus impetretur, vt qui Iudæis vsuras promiserunt, eas solvere in iudicio cogantur, aut ne solutæ repetantur officio, & auctoritate Iudicis, consuetudo tamè vsu recepta valet alicubi, qua hæc duo permittuntur, hæc enim Clementinarum iure damnantur, sed non iure naturali, aut diuino: & contra Clementinæ ius, consuetudo vim habet, vt suo loco dicemus; neque enim per se malum est promissum exoluere: non igitur pecco, iure omni scripto remoto, si tibi præcipiam, vt vsuras, quas te soluturum ante promiseras, soluas: nam Ecclesia iubet te soluere vsuras, si iureiurando promiseris, te eas soluturum: vult enim, vt vel iurandi relaxationem obtineas, vel quod iurasti persoluas. Syluester tamen Angelus, & Armilla locis citatis hæc statuta condemnant tanquã iuri naturali, & diuino contraria: & id verum est si statuta concedant vsuras tanquam iure, & tuta cõscientia permissas. Sed de hac re suo loco tractabo. Item quidam putauerunt nullam rationem esse permittendum meretricibus in certa vrbis, vel oppidi parte habitare, vel ipsis domum locare: & tamen consuetudine vbiq; eorum videmus receptum vtrumque permitti. Vade non est facile condemnandum, id quod Maior in 4. d. 15. q. 35. & Nauarrus *Manua. ca. 17. nu. 195.* tradidere: neque enim domus locatur eis, vt peccent, & meretricium quæstum acquirant, sed vt habeant domiciliũ, in quo habitent: nam quisque vt suam vitam sustentet, indiget victu, vestitu, & habitatione, quarum rerum præsidio viuimus.

Sylu. vsu-
ra. 9. q. 22.
ita quoque
Angel. 9.
vsura. 2.
q. 14.

Cap. XI.

Tertia Præceptio.

Quotiescunque res est, quæ apud ciuilis, aut canonici iuris interpretes dicitur Pœnalis, vel quæ ad odium non fauores spectat, tunc inter duas, pluresq; opiniones ea est amplectenda, quæ est benignior, & mitior, iuxta Regulam iuris, quæ habet: *Pœnis, & odia sunt restringenda.* Hæc Regula patebit exemplis. Est opinio quorundam fas non esse assurgere excommunicato ad nos accedenti, caput aperire, submittere, aut alio corporis motu beneuolentiam ostendere, qua eum benignè, & comiter excipiamus, etiam absque vlllo sermone. ita opinantur Syluester. *excommunicatio. 5. nu. 3. Rosel. excommunicatio. 8. numer. 30. Nauarr. in Manua. cap. 27. num. 20.* immò Syluester & Nauarrus testantur hanc esse communem sententiam, & citant Innocentium, Imolan, Directo, & Card. Clem. vltim. de sent. excommun. ita quoque Armi. *excommunicatio. numer. 41.* Aiunt enim illi, signa esse vice verborum, quare cum prohibeamur eos al-

loqui,